

UZASADNIENIE¹

W dniu 20 września 2020 r. Sejmik Województwa Mazowieckiego podjął uchwałę nr 115/20 w sprawie programu ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu- dalej: uchwała POP.

Program powyższy określony został, na podstawie rocznej oceny poziomów substancji w powietrzu za 2018 r., a obowiązek jego sporządzenia wynikał z art. 7 ustawy z dnia 13 czerwca 2019 r. o zmianie ustawy - Prawo ochrony środowiska oraz ustawy o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. poz. 1211, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 91 ust. 9c ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2022 r. poz. 2556, z późn. zm.) - dalej: POŚ, w przypadku stref, dla których programy ochrony powietrza zostały uchwalone, a standardy jakości powietrza są przekraczane – zarząd województwa jest obowiązany opracować projekt aktualizacji programu w terminie 3 lat od dnia wejścia w życie uchwały sejmiku województwa w sprawie programu ochrony powietrza, określając w nim działania ochronne dla grup ludności wrażliwych na przekroczenie, obejmujących w szczególności osoby starsze i dzieci. Sejmik województwa w terminie 2 miesięcy od dnia opracowania projektu aktualizacji programu ochrony powietrza określa, w drodze uchwały, aktualizację programu.

Z rocznych ocen jakości powietrza za lata 2021 i 2022 wynika, że na obszarze województwa mazowieckiego, poziomy dopuszczalne dla pyłów zawieszonych PM10 i PM2,5, dwutlenku azotu oraz poziom docelowy dla benzo(a)pirenu nie były dotrzymywane.

W związku z powyższym konieczne było opracowanie projektu aktualizacji programu ochrony powietrza.

Podstawę do aktualizacji programu ochrony powietrza stanowią analizy i prognozy zawarte w opracowaniu pt.: „Dokumentacja stanowiąca podstawę do określenia aktualizacji programu ochrony powietrza dla stref województwa mazowieckiego” wykonanym przez Biuro Studiów i Pomiarów Proekologicznych „EKOMETRIA” Sp. z o.o. Gdańsk. Dokumentacja wskazuje przyczyny występowania przekroczeń, rodzaj źródeł emisji mających wpływ na występowanie przekroczeń oraz propozycję aktualizacji działań naprawczych i kierunków działań zmierzających do przywracania poziomów dopuszczalnych i docelowych substancji w powietrzu.

Projekt aktualizacji Programu został sporządzony z uwzględnieniem odpowiednich przepisów tj. art. 91 ust. 7a, 9a, 9aa, 9ac, 9b, 9c, 9e POŚ oraz zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych (Dz.U. poz. 1159).

Zasadnicze zmiany, które zostały wprowadzone do uchwały POP polegają na:

1. dodaniu działania: „Prowadzenie doradztwa energetycznego i ekologicznego – WmaEkDo”, w ramach którego każdy samorząd gminny ma obowiązek zatrudnienia co najmniej jednego ekodoradcy. Ze względu na wiele kwestii technicznych, organizacyjnych, a także finansowych towarzyszących wymianie źródeł ciepła przez mieszkańców należy utworzyć w gminach stanowiska doradztwa energetycznego i ekologicznego. Doradcy powinni docierać bezpośrednio do mieszkańców (szczególnie osób niesamodzielnych, o ograniczonej mobilności). Działanie wspomaga realizację działania „Ograniczenie emisji substancji z procesu wytwarzania energii cieplnej dla potrzeb ogrzewania i przygotowania ciepłej wody w lokalach mieszkalnych, handlowych, usługowych oraz użyteczności publicznej” – kod działania WMaOePow,
2. dodaniu działania: „Objęcie osób ubogich energetycznie wsparciem finansowym i organizacyjnym” – kod działania WmaWsEn. Celem działania jest oszacowanie skali zjawiska ubóstwa energetycznego w gminie wraz ze wskazaniem źródła pozyskiwanych danych. Analiza ubóstwa energetycznego pozwoli na identyfikację osób narażonych na ubóstwo energetyczne oraz na skierowanie do nich instrumentów wsparcia w krótszym

¹ Robocza wersja uzasadnienia aktualna na obecnym etapie procedury określania programu ochrony powietrza (przed skierowaniem do konsultacji społecznych i do opiniowania przez właściwe organy).

czasie. Działanie wspomaga realizację działania „Ograniczenie emisji substancji z procesu wytwarzania energii cieplnej dla potrzeb ogrzewania i przygotowania ciepłej wody w lokalach mieszkalnych, handlowych, usługowych oraz użyteczności publicznej” – WMaOePow,

3. dodaniu, w planie działań krótkoterminowych, w systemie informowania społeczeństwa o złej jakości powietrza, poziomu 0 (poziom szary), który będzie ogłaszany w przypadku ryzyka przekroczenia średniodobowego poziomu dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM10 ($50 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Celem ustalenia poziomu 0 jest ochrona społeczeństwa, w szczególności wrażliwych grup ludności (dzieci i osób starszych) oraz zmniejszenie ryzyka wystąpienia takich stężeń i ograniczenie skutków i czasu ich trwania,
4. usunięciu z planu działań krótkoterminowych zakazu korzystania z instalacji do spalania biomasy drzewnej (kominków, piecyków kominkowych, piecyków ozdobnych) w trakcie trwania powiadomienia poziomu 1 (żółtego), 2 (pomarańczowego) i 3 (czerwonego) dla pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 i benzo(a)pirenu. W miejsce usuniętego zakazu proponuje się wprowadzić ograniczenie (w przypadku poziomu 1 (żółtego) oraz zakaz (w przypadku poziomów: 2 (pomarańczowego) i 3 (czerwonego) korzystania ze źródeł ciepła na paliwo stałe (kotłów i miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń) w przypadku, gdy w budynku, który ze względu na swoje przeznaczenie wymaga ogrzewania, użytkowane jest więcej niż jedno źródło ciepła. Ograniczenie/zakaz dotyczy sytuacji, gdy w takim budynku poza źródłami energii odnawialnej (z wyłączeniem źródeł na biomasę drzewną), źródłami elektrycznymi, źródłami opalanymi paliwami ciekłymi lub źródłami opalanymi paliwami gazowymi, jako źródła dodatkowe użytkowane są źródła opalane paliwami stałymi (w tym węglem kamiennym, biomasą drzewną). W trakcie trwania powiadomienia nie należy wykorzystywać źródeł ciepła na paliwo stałe. W tym czasie należy wykorzystywać zainstalowane w budynku źródła energii odnawialnej (z wyłączeniem źródeł na biomasę drzewną), źródła elektryczne, źródła opalane paliwami ciekłymi lub źródła opalane paliwami gazowymi. Ograniczenie nie obowiązuje w przypadku awarii źródła energii odnawialnej, źródła elektrycznego, źródła opalanego paliwami ciekłymi lub źródła opalanego paliwami gazowymi. Wprowadzenie powyższej zmiany podyktowane jest wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 10 lipca 2023 r. w sprawie skargi mieszkańca województwa mazowieckiego na przepisy uchwały POP, konkretnie na usunięte zapisy. Sąd stwierdził nieważność uchwały POP w tym zakresie, jednakże w uzasadnieniu wyroku zaznaczył, że nie przesądza, że brak jest merytorycznych podstaw do wprowadzenia zakazu korzystania z kominków w dni smogowe i że naruszeniem przepisów prawa jest wprowadzenie zakazu tylko dla urządzeń opalanych biomasą, z pominięciem innych paliw stałych. Dlatego też, ograniczeniem/zakazem proponuje się objąć budynki, w których jako źródła dodatkowe/awaryjne wykorzystywane są urządzenia opalane paliwami stałymi (węglem kamiennym, biomasą drzewną itp.). Wprowadzenie ograniczenia w przypadku poziomu 1 żółtego wynika z poprawiającego się stanu jakości powietrza, co potwierdza roczna ocena jakości powietrza za rok 2022, dokonana przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w kwietniu 2023 r.
5. wprowadzeniu, w celu usprawnienia i przyspieszenia skutecznego dostarczania powiadomień o złej jakości powietrza Systemu Lokalnych Ostrzeżeń Publicznych SYSLOP, przeznaczonego do automatycznego, kaskadowego przekazywania powiadomień o ryzyku przekroczenia i przekroczeniach norm jakości powietrza. System zapewnia zamknięty obieg informacji, co oznacza, że powiadomienie, w sposób automatyczny i w krótkim czasie dociera do wszystkich jednostek, które mają obowiązek podjąć działania określone w Planie działań krótkoterminowych, umożliwia otrzymanie informacji zwrotnej o przekazanych powiadomieniach, jak również daje możliwość sprawozdania z działań podjętych, w trakcie trwania powiadomienia,
6. dodaniu, w planie działań krótkoterminowych, obowiązku przeprowadzenia co najmniej jednej kontroli w trakcie powiadomienia Poziomu 2 (kolor pomarańczowy) i co najmniej dwóch kontroli w trakcie powiadomienia Poziomu 3 (kolor czerwony) w przypadku ryzyka przekroczenia poziomów odpowiednio: informowania i alarmowego dla pyłu zawieszonego PM10,

7. aktualizacji liczby kotłów wskazanej do wymiany w latach 2024-2026, która została wyznaczona dla każdego samorządu gminnego w oparciu o sprawozdania z realizacji działania: „Ograniczenie emisji substancji z procesu wytwarzania energii cieplnej dla potrzeb ogrzewania i przygotowania ciepłej wody w lokalach mieszkalnych, handlowych, usługowych oraz użyteczności publicznej” – kod działania WMaOePow w latach 2021-2022 oraz w oparciu o wyniki inwentaryzacji źródeł ogrzewania przekazane przez poszczególne samorządy w ramach poddziałania (w działaniu WMaOePow): „szczegółowa inwentaryzacja źródeł niskiej emisji – ogrzewania lokali mieszkalnych, handlowych, usługowych oraz użyteczności publicznej w gminach województwa mazowieckiego”,
8. rozszerzeniu zakresu działania: „Zwiększanie powierzchni zieleni w wybranych gminach województwa mazowieckiego” - kod działania WMaObZI o obowiązek zwiększania powierzchni terenów zielonych o 0,5 ha/rok w gminach miejskich województwa mazowieckiego oraz obowiązek urządzenia w gminach miejskich co najmniej jednego terenu rekreacyjnego (miejsca odpoczynku i zabaw wraz z zielenią miejską) o powierzchni co najmniej 1 ha. Teren ten ma być dedykowany głównie wrażliwym grupom ludności,
9. zwiększeniu minimalnej liczby akcji edukacyjnych obowiązkowych do przeprowadzenia w każdej gminie oraz wprowadzeniu wymogu, że minimum 1 akcja ma być skierowana do dzieci oraz minimum 1 akcja ma być skierowana do seniorów (wrażliwe grupy ludności) (działanie: „Edukacja ekologiczna” – kod działania WMaEdEk),
10. zwiększeniu liczby kontroli przestrzegania uchwały antysmogowej oraz zakazu spalania odpadów i pozostałości roślinnych, wymaganych do przeprowadzenia,
11. rozszerzeniu zakresu działania: „Ograniczanie wtórnej emisji pyłu – czyszczenie ulic na mokro w gminach miejskich i gminach miejsko-wiejskich województwa mazowieckiego, w granicach obszaru zabudowanego, zakaz używania spalinowych i elektrycznych dmuchaw do liści we wszystkich gminach województwa” – kod działania WmaMMu o obowiązek czyszczenia ulic na mokro również w gminach miejsko-wiejskich (dotyczy wyłącznie terenów miast),

Zgodnie z art. 91 ust. 1 POŚ projekt uchwały w sprawie aktualizacji uchwały POP przekazany zostanie do zaopiniowania właściwym wójtom, burmistrzom lub prezydentom miast oraz starostom.

Zgodnie z art. 91 ust. 2b POŚ projekt uchwały w sprawie aktualizacji uchwały POP przekazany zostanie do zaopiniowania również ministrowi właściwemu do spraw klimatu.

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2, art. 55 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2023 r. poz. 1094, z późn. zm.) projekt uchwały w sprawie aktualizacji uchwały POP, w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, przekazany zostanie do zaopiniowania właściwemu regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska oraz właściwemu państwowemu wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu.

W postępowaniu, którego przedmiotem jest aktualizacja uchwały POP, zgodnie z art. 91 ust. 9 POŚ zapewniony zostanie udział społeczeństwa. Informacja o projekcie programu podana zostanie w publicznie dostępnym wykazie danych o dokumentach zawierających dane o środowisku, a zawiadomienia informujące o toczącym się postępowaniu, którego przedmiotem jest aktualizacja programu ochrony powietrza oraz o możliwości składania uwag i wniosków do projektu aktualizacji programu zostaną umieszczone:

1. na stronie internetowej Województwa Mazowieckiego,
2. na tablicy ogłoszeń przy ul. Jagiellońskiej 26,
3. w prasie o zasięgu wojewódzkim.

Ponadto, zgodnie z Regulaminem konsultowania projektów aktów prawa miejscowego z Mazowiecką Radą Działalności Pożytku Publicznego lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji, projekt uchwały w sprawie aktualizacji uchwały POP, zostanie skonsultowany z Mazowiecką Radą Działalności Pożytku Publicznego.

Po zakończeniu opiniowania i konsultacji i uwzględnieniu zasadnych uwag, Zarząd Województwa Mazowieckiego prześle projekt uchwały POP pod obrady Sejmiku Województwa Mazowieckiego.

Uchwała Sejmiku Województwa Mazowieckiego w sprawie aktualizacji uchwały POP zostanie opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego.

Nadzór nad niniejszym aktem prawnym sprawuje Wojewoda Mazowiecki.